

DR. LEHÓCZKI BALÁZS,
 DR. SZÉPLAKI-NAGY GÁBOR,
 DR. BALOGH ZSOLT,
 DR. DARÁK PÉTER PHD,
 DR. SZABÓ ANNAMÁRIA ESZTER PHD

Felsőbírósági Jogesetek

AZ EURÓPAI UNIÓ BÍRÓSÁGA, A KÚRIA ÉS AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG KÖZIGAZGATÁSI TÁRGYÚ DÖNTÉSEI

I.a.)

Az Európai Unió Bíróságának folyamatban lévő ügyei:¹

BÍRÓSÁG

C-695/15 PPU Mirza (*Menekültügy*)

Egy Szerbián keresztül Magyarországra érkezett pakisztáni állampolgár 2015 augusztusában menedéjog iránti kérelmet terjesztett elő hazánkban. A férfi azonban a kérelmének az elbírálása előtt elhagyta a számára a magyar hatóságok által kijelölt tartózkodási helyet, és Ausztriába kívánt jutni, ami azonban nem sikerült neki, mivel rossz vonatra szállt fel és így Csehországba érkezett meg, ahol a cseh hatóságok őrizetbe vették.

A cseh hatóságok a férfit átadták a magyar hatóságoknak, akik őt menekültügyi őrizetbe helyezték, majd érdemi vizsgálat nélkül elfogadhatatlanként elutasították az ismételt benyújtott menedéjog iránti kérelmét azzal az indokkal, hogy egy biztonságos ország (Szerbia) területéről lépett be hazánkba. A magyar jog szerint ugyanis lehetőség van a menedékkérőknek az EU-n kívüli biztonságos országokba történő visszaküldésére.

A pakisztáni férfi a magyar hatóságok döntését megtámadta a Debreceni Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság előtt, amely lényegében azt kérdezi az Európai Bíróságtól, hogy a menedéjog iránti kérelmek megvizsgálását szabályozó ún. Dublin III. rendelet (604/2003/EU) értelmében a Csehországból visszafogadott kérelmezőt a magyar hatóságok a kérelem érdemi vizsgálata nélkül annak ellenére visszaküldhetik-e Szerbiába, hogy a cseh kollégáikat nem tájékoztatták az EU-n kívüli biztonságos országokba történő visszaküldésekre vonatkozó magyar jogszabályokról és gyakorlatról.

Mivel a menedékkérő jelenleg menekültügyi őrizetben van, ezért az Európai Bíróság a helyzetének mihamarabb történő rendezése érdekében elrendelte az ügy sürgősségi eljárás keretében történő intézését. Az ilyen ügyekben az eljárás idő-

tartama jelentősen lerövidül, az ítélethozatalra pár hónapon belül sor kerülhet.

C-564/15 Farkas (*Adózás*)

Egy magánszemély egy mobilhangárt vásárolt egy cégtől, amely az egyenes adózás szabályai szerint állított ki az ügyletről számlát, azaz a vevő az áfával megnövelt vételárat fizette meg, az így beszedett áfát az eladó megfizette az adóhatóságnak, a vevő pedig ezután gyakorolta az áfa-levonási jogát.

A NAV később megállapította, hogy az ügyletre a fordított adózás szabályait kellett volna alkalmazni, azaz az áfát az adóhatóság részére közvetlenül a vevőnek kellett volna megfizetni. Noha a költségvetést a hiba miatt adóbevétel-kiesés nem érte, hiszen az eladó megfizette az adóhatóság számára az ügyletet terhelő áfát, a szabálytalanság okán a vevőt megfosztották az adólevonás lehetőségétől, illetve a kérdéses áfa-összeg felének megfelelő nagyságú adóbírsággal sújtották.

Az ügy a Kecskeméti Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság elé került, amely azt kérdezi az Európai Bíróságtól, hogy a jelen helyzetben, amikor a költségvetést bevételkiesés nem érte, megtagadható-e a vevőtől az áfa-levonáshoz való jog gyakorlása, illetve arányos-e vele szemben az adókülönbözet felének megfelelő adóbírság alkalmazása.

I.b.)

Az Európai Unió Bíróságának döntései:

1.

Ügyszám: *A Bíróság 2015. december 17-i ítélete a C-419/14. sz. WebMindLicenses ügyben*

Tárgy: Hozzáadottérték-adó – 2006/112/EK irányelv – Elektronikus úton nyújtott szolgáltatás teljesítési helye –

¹ A folyamatban lévő ügyekről az összeállítást LEHÓCZKI BALÁZS (Európai Unió Bírósága Sajtó- és Tájékoztatási Osztály, Luxembourg) és TÁJÉKOZTATÁSI OSZTÁLY, LUXEMBOURG készítette.

² A jogeseteket (1.) LEHÓCZKI BALÁZS (Európai Unió Bírósága Sajtó- és Tájékoztatási Osztály, Luxembourg) és (2., 3.) SZÉPLAKI-NAGY GÁBOR (Legfőbb Ügyészség) szerkesztette.

E hely mesterséges, a valós gazdasági tartalom nélkülözésével történő meghatározása – Joggal való visszaélés – 904/2010/EU rendelet – Az Európai Unió Alapjogi Chartája – Védelemhez való jog – Meghallgatáshoz való jog – Párhuzamosan folyó és le nem zárt büntetőeljárás keretében az adóalannyal szemben folytatott titkos adatgyűjtés során beszerzett bizonyítékok adóhatóság általi felhasználása – Távközlési rendszerek útján való kommunikáció lehallgatása és elektronikus levelek lefoglalása

A döntés:

A *livejasmin.com* erotikus internetes oldal működtetését lehetővé tevő know-how-nak Magyarországról az alacsonyabb héamértéket alkalmazó Madeirára történő átvitele önmagában nem minősül visszaélésszerű gyakorlatnak.

Ezzel szemben ez visszaélésszerű gyakorlatnak minősül, amennyiben az átvitel célja annak leplezése, hogy az internetes oldalt valójában Magyarországról működtetik.

Jogi háttér, tényállás és a nemzeti bíróság kérdése:

A WebMindLicenses (WML) Magyarországon bejegyzett gazdasági társaság, amelynek tulajdonosa Gattyán György magyar üzletember. A WML 2009-ben egy licencszerződéssel bérbe adta a „*livejasmin.com*” internetes oldal működtetését lehetővé tevő know-how-t a madeirai (Portugália) székhelyű Lalibnak. Ez az internetes oldal a világ különböző pontjain tartózkodó természetes személyek között létrejövő valós idejű, erotikus jellegű, interaktív audiovizuális szolgáltatásokat nyújt.

Miután a magyar adóhatóság utólagos adóellenőrzést folytatott le a WML-nél, megállapította, hogy a WML know-how-jának a Lalibra történő átruházása nem minősült valós gazdasági ügyletnek, mivel e know-how-t valójában a WML hasznosította Magyarország területéről. E körülmények között ezen adóhatóság úgy vélte, hogy az e hasznosításhoz kapcsolódó héát (áfát) Magyarországon, nem pedig Portugáliában kellett volna megfizetni, ezért a WML-t különböző összegek, így hétéa címén 10 293 457 000 forint, adóbírság címén 7 940 528 000 forint, késedelmi pótlék címén pedig 2 985 262 000 forint megfizetésére kötelezte.

A WML keresetet nyújtott be az adóhatóság határozatával szemben a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bírósághoz. Ez utóbbi arra vár választ a Bíróságtól, hogy mely körülményeket kell figyelembe venni annak értékeléséhez, hogy az érintett internetes oldal működtetését lehetővé tevő know-how Magyarországról Portugáliába történő átvitele érdekében alkalmazott szerződéses konstrukció visszaélésszerű gyakorlatnak minősül-e. Arra vár választ továbbá, hogy az Európai Unió Alapjogi Chartája lehetővé teszi-e a tagállamok adóhatóságai számára, hogy azok átvegyék és felhasználják a büntetőeljárások keretében titkos eszközökkel beszerzett bizonyítékokat.

A Bíróság döntése és annak indokolása:

Ítéletében a Bíróság először is azt a választ adja, hogy annak megállapítása érdekében, hogy a szóban forgó licencszerződés olyan visszaélésszerű gyakorlatból ered, amely a Madeirán alkalmazott alacsonyabb héamérték kihasználására irányul, a magyar bíróság előtt azt kell bizonyítani, hogy e szerződés teljesen mesterséges megállapodásnak minősül, amelynek célja azon tény leplezése, hogy az érintett szolgáltatást valójában a WML nyújtotta Magyarországról. Az e szolgáltatások tényleges teljesítési helyének megállapítására vonatkozó vizsgálat érdekében olyan objektív körülményeket kell figyelembe venni, mint a Lalib üzlethelyiségek, személyzet és berendezési tárgyak formájában megnyilvánuló fizikai jelenléte.

Ezzel szemben az a körülmény, hogy a WML vezető tisztviselője és egyedüli tagja a szóban forgó know-how megalkotója volt, hogy e személy befolyást vagy irányítást gyakorolt e know-how fejlesztésére és hasznosítására, önmagukban nem tűnnek döntő jelentőségűnek. Hasonlóképpen az a körülmény, hogy az említett szolgáltatások nyújtásához szükséges pénzügyi tranzakciók, személyi állomány és technikai eszközök kezelését alvállalkozók végezték, valamint azok az okok, amelyek arra késztették a WML-t, hogy licencteljesítést adjon a know-how-ját, ahelyett hogy azt maga hasznosította volna, önmagukban nem teszik lehetővé annak megállapítását, hogy teljesen mesterséges megállapodásról van szó.

Mindenesetre önmagában az a körülmény, hogy valamely licencszerződést egy másik tagállamban letelepedett társasággal kötöttek meg, amely tagállam a licencteljesítő társaság székhelye szerinti tagállamnál alacsonyabb általános héamértéket alkalmaz, további körülmények hiányában nem tekinthető visszaélésszerű gyakorlatnak.

Másodszor a Bíróság megállapítja, hogy nem ellentétes az uniós joggal, ha az adóhatóság egy párhuzamosan folyó és még le nem zárt büntetőeljárás keretében beszerzett bizonyítékokat használhat fel, feltéve hogy az uniós jog, különösen a Charta által biztosított jogokat tiszteletben tartják. E tekintetben a Bíróság hangsúlyozza, hogy a távközlési rendszerek útján való kommunikáció lehallgatása, valamint az elektronikus levelezés lefoglalása, amelyet a WML-lel szemben alkalmaztak, a magán- és családi élet tiszteletben tartásához való jog gyakorlásába történő beavatkozásnak minősül, így azokat jogszabálynak kell előírnia, valamint azokat az arányosság elvének tiszteletben tartásával kell végrehajtani.

A nemzeti bíróság feladata annak vizsgálata, hogy a jelen ügyben teljesültek-e ezek a követelmények, és hogy az ilyen eszközökkel beszerzett bizonyítékok adóhatóság által történt felhasználását jogszabály írta-e elő, és az szükségesnek bizonyult-e. Szintén a bíróság feladata, hogy meggyőződjön arról, hogy a WML-nek lehetősége volt-e arra, hogy hozzáférjen e bizonyítékokhoz, és hogy meghallgassák e bizonyítékokkal kapcsolatban.

Amennyiben a nemzeti bíróság megállapítja, hogy a WML-nek erre nem volt lehetősége, vagy hogy a szóban forgó bizonyítékokat a Charta megsértésével szerezték be, vagy ha e bíróság nem jogosult e vizsgálat lefolytatására, e bizonyítékokat ki kell zárnia, a megtámadott határozatot pedig, amennyiben az ebből következően megalapozatlanná válik, hatályon kívül kell helyezni.

2.

Ügyszám: Az Európai Unió Bírósága 2015. október 29-ei ítélete a C-583/14. sz. ügyben

Tárgy: Előzetes döntéshozatal iránti kérelem – A hátrányos megkülönböztetés tilalmának elve – EUMSZ 18. cikk – Uniós polgárság – EUMSZ 20. cikk – Személyek szabad mozgása – EUMSZ 63. cikk – A tőke szabad mozgása – Közúti közlekedés – Az érintett tagállamban illetőséggel rendelkező gépjárművezetők – A más tagállambeli hatósági jelzéssel ellátott gépjárművek jogszerű használatának rendőrségi ellenőrzés során történő helyszíni igazolására vonatkozó kötelezettség

Az ügy:

Nagy B. D. magyarországi lakóhellyel rendelkező magyar állampolgár, aki 2013. május 16-ig nem volt uniós jogi értelemben vett munkavállaló, és szokásos tartózkodási helye nem külföldön volt.

Nagy B. D. magyar állampolgárságú, Ausztriában tartózkodó féltestvére résztulajdonosa, valamint törvényes képviselője az Ausztriában bejegyzett Alpen-Reisen Horváth OG (a továbbiakban: Alpen-Reisen) gazdasági társaságnak.

Az Alpen-Reisen egy 2010. december 3-án kelt szerződés alapján 2010. december 7-től visszavonásig átengedte Nagy B. D.-nek egy osztrák hatósági jelzéssel ellátott személygépkocsi használatát.

A gépjárművet Nagy B. D. nem tartotta állandóan birtokában, azt eseti jelleggel használta olyan alkalmakkor, ha féltestvére megkérte az Alpen-Reisent érintő valamely ügy intézésére. A gépjármű fenntartásának költségeit e társaság viselte.

2013. május 16-án Nagy B. D. Szombathelyen (Magyarország) közlekedett ezen személygépkocsival, amikor a rendőrség ellenőrizte. Ezen ellenőrzés során Nagy B. D. előadta, hogy az említett gépjárművet a testvérétől kapta kölcsön azért, hogy azt Magyarországon használhassa, a kérdéses gépjármű használatára vonatkozó szerződést azonban a helyszínen nem tudta felmutatni. A járőrök következképpen elvették a gépjármű hatósági jelzéseit és forgalmi engedélyét.

A Szombathelyi Rendőrkapitányság a 2013. május 30-i határozatával Nagy B. D.-t a magyarországi illetőségű személyekre vonatkozó külföldi hatósági jelzéssel ellátott gépjármű belföldi használatára vonatkozó rendelkezések megsértése miatt 400 000 forint (kb. 1250 euró) közigazgatási bírság megfizetésére kötelezte.

Nagy B. D. fellebbezést nyújtott be a Rendőr-főkapitányság ezen határozatával szemben. Ennek alátámasztása érdekében arra hivatkozott, hogy féltestvérétől felhatalmazása volt a szóban forgó gépjármű vezetésére, továbbá a bírság alapját képező magyar jogszabályi rendelkezések sértik az uniós jogot, különösen a személyek szabad mozgásának elvét. E tekintetben az ugyanarra a magyar szabályozásra vonatkozó későbbi Kovács-végzés (C-5/13, EU:C:2013:705) alapját képező ügyre hivatkozott, amely akkor még folyamatban volt a Bíróság előtt.

A Rendőr-főkapitányság 2013. július 15-i határozatával helybenhagyta a Szombathelyi Rendőrkapitányság határo-

zatát. A Rendőr-főkapitányság többek között megállapította, hogy Nagy B. D. nem tudott a helyszínen bemutatni a gépjármű jogszerű belföldi használatát igazoló iratot.

Nagy B. D. a Rendőr-főkapitányság határozatával szemben keresetet terjesztett elő a Szombathelyi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság előtt. E kereset alátámasztása érdekében arra hivatkozott, hogy a Kkt. 20. §-a (1) bekezdésének l) pontja és 25/B. §-a (1) bekezdésének b) pontja, amely a Rendőr-főkapitányság 2013. július 15-i határozatának alapjául szolgált, az uniós jogba ütközik. E tekintetben bemutatta a szóban forgó gépjármű használatba adására vonatkozó 2010. december 3-i szerződést, és előadta, hogy még soha nem végzett kereső tevékenységet.

A kérdést előterjesztő bíróság a Kovács-végzés meghozataláig felfüggesztette az alapeljárást. E végzés szövege szerint a Bíróság kimondta, hogy az EUMSZ 45. cikket úgy kell értelmezni, hogy azzal ellentétes az alapeljárásban szereplővel megegyező olyan tagállami szabályozás, amely előírja, hogy főszabály szerint e tagállam közúthálózatán csak az említett tagállam által kiadott hatósági engedéllyel és jelzéssel rendelkező gépjárművek közlekedhetnek, és az ugyanezen állam illetőségével rendelkező személynek, aki e szabály alóli mentességre kíván hivatkozni azon az alapon, hogy valamely más tagállamban székhellyel rendelkező munkáltatója által a rendelkezésére bocsátott gépjárművet használ, rendőrségi ellenőrzés során a helyszínen tudnia kell igazolni, hogy megfelel a kérdéses nemzeti szabályozásban a mentesség alkalmazására előírt feltételeknek, ellenkező esetben azonnal mentesülési lehetőség nélküli bírságot szabnak ki rá, melynek összege megegyezik a nyilvántartási kötelezettség megszegése esetén alkalmazandó bírságával.

Tekintve, hogy Kovács F. T. az uniós jog értelmében munkavállalónak minősült, a Bíróság az ebben az ügyben hozzá forduló kérdést előterjesztő bíróságnak az EUMSZ 45. cikk tekintetében, nem pedig az EUMSZ 18. cikk, valamint az EUMSZ 20. cikk tekintetében adott választ, amelyekre szintén vonatkozott annak előzetes döntéshozatal iránti kérelme.

Az alapeljárás folytatását követően Nagy B. D. ténybeli előadását kiegészítve előadta, hogy féltestvére kérésére segítő családtagként – díjazás nélkül – rendszeresen segédkezett az Alpen-Reisen érdekkörébe tartozó teendők ellátásában, amihez szükség volt a magyar-osztrák határ átlépésére. A kérdést előterjesztő bíróság szerint Nagy B. D.-nek a rendőrségi ellenőrzés napján is ilyen teendőket kellett ellátnia.

Ilyen körülmények között a Szombathelyi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és kérdéseket terjeszt a Bíróság elé előzetes döntéshozatalra.

A döntés:

Az EUMSZ 63. cikk (1) bekezdésével ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely előírja, hogy főszabály szerint az érintett tagállam közúthálózatán kizárólag az e tagállam által kiadott hatósági engedéllyel és jelzéssel rendelkező gépjárművek közlekedhetnek, és ha valamely, e tagállamban illetőséggel rendelkező személy e szabály alóli mentességre

kíván hivatkozni azon az alapon, hogy olyan gépjárművet használ, amelyet az említett gépjármű valamely más tagállamban letelepedett üzemben tartója bocsátott a rendelkezésére, ennek az első tagállamban illetőséggel rendelkező személynek rendőrségi ellenőrzés során a helyszínen tudnia kell igazolni, hogy megfelel a kérdéses nemzeti szabályozásban a mentesség alkalmazására előírt feltételeknek, ellenkező esetben azonnal mentesülési lehetőség nélküli bírságot szabnak ki rá, melynek összege megegyezik a nyilvántartási kötelezettség megszegése esetén alkalmazandó bírságával.

A döntés indokolása:

A kérdést előterjesztő bíróság együttesen vizsgálandó kérdéseivel lényegében arra keres választ, hogy az EUMSZ 18. cikkel és az EUMSZ 20. cikk (2) bekezdésének a) pontjával elentétes-e az olyan nemzeti szabályozás, amely előírja, hogy főszabály szerint az érintett tagállam közúthálózatán kizárólag e tagállam által kiadott hatósági engedéllyel és jelzéssel rendelkező gépjárművek közlekedhetnek, és ha valamely, e tagállamban illetőséggel rendelkező személy ezen szabály alóli mentességre kíván hivatkozni azon az alapon, hogy valamely más tagállamban letelepedett üzemben tartója által a rendelkezésére bocsátott gépjárművet használ, ennek az első tagállamban illetőséggel rendelkező személynek rendőrségi ellenőrzés során a helyszínen tudnia kell igazolni, hogy megfelel a szóban forgó nemzeti szabályozásban előírt feltételeknek, ellenkező esetben azonnal mentesülési lehetőség nélküli bírságot szabnak ki rá, melynek összege megegyezik a nyilvántartási kötelezettség megszegése esetén alkalmazandó bírságával.

Előjáróban emlékeztetni kell arra, hogy noha a kérdést előterjesztő bíróság kérdéseit formálisan az EUMSZ 18. cikk és az EUMSZ 20. cikk (2) bekezdésének a) pontja értelmezésére korlátozta, ez a körülmény nem képezi akadályát annak, hogy a Bíróság a nemzeti bíróság részére megadja az uniós jog összes, az előtte folyamatban lévő ügy elbírálásához esetleg hasznos értelmezési szempontját, függetlenül attól, hogy e bíróság kérdéseiben utalt-e azokra.

Az előterjesztett kérdéseket ugyanis a Szerződés és a másodlagos jog valamennyi olyan rendelkezésének fényében kell megválaszolni, amelyek relevánsak lehetnek az előterjesztett kérdés vonatkozásában.

A Bíróság elé terjesztett iratokból kitűnik, hogy Nagy B. D. a magyar közúthálózatot magyarországi illetőségű személyként valamely más tagállamban nyilvántartásba vett gépjárművel használta, amelyet ingyenesen adott számára kölcsön az osztrák Alpen-Reisen társaság, amelynek résztulajdonosa, valamint törvényes képviselője Nagy B. D. féltestvére.

Márpedig, amint arra az Európai Bizottság helyesen rámutatott, a Bíróság a különböző tagállamokban illetőséggel rendelkező állampolgárok közötti kölcsönszerződést illetően már kimondta, hogy a gépjárművek határokon átnyúló ingyenes kölcsönadása az EUMSZ 63. cikk értelmében vett tőkemozgásnak minősül.

Mivel az EUMSZ 63. cikk alkalmazandó, és az a hátrányos megkülönböztetésre vonatkozó különös szabályokat ír elő, az EUMSZ 18. cikket nem kell alkalmazni.

Ilyen feltételek között a feltett kérdéseket először is az EUMSZ 63. cikk fényében, majd – adott esetben – az EUMSZ 20. cikk (2) bekezdésének a) pontja tekintetében kell megvizsgálni.

E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy az EUMSZ 63. cikk (1) bekezdése értelmében vett ilyen korlátozást jelentenek többek között a valamely tagállam által előírt olyan intézkedések, amelyek alkalmasak arra, hogy visszatartsák az e tagállamban illetőséggel rendelkező személyeket attól, hogy más tagállamokban kössenek kölcsönszerződést.

Az alapeljárásban szereplő szabályozással megegyező magyar szabályozásra vonatkozó Kovács-végzés 29. pontjában a Bíróság megállapította, hogy e szabályozás – következményei tekintetében – a gépjármű Magyarországon történő nyilvántartásba vételére vonatkozó kötelezettség fenntartásával egyenértékű.

E szabályozás ugyanis arra kötelezi az olyan gépjárművezetőt, mint amilyen az alapeljárás felperese, hogy állandóan birtokában legyen az azt bizonyító iratoknak, hogy teljesülnek a nyilvántartási kötelezettség alóli mentesülés feltételei, ellenkező esetben bírságot szabnak ki rá, melynek összege megegyezik az azon személyre kiszabható bírságával, aki megszegte a gépjármű nyilvántartásba vételére vonatkozó kötelezettséget. Az ilyen szankció nyilvánvalóan nem áll arányban az alapügyben szóban forgó jogsértéssel, amely egyértelműen kevésbé súlyos, mint a gépjármű nyilvántartásba vételének elmulasztásával megvalósított jogsértés.

E tekintetben hangsúlyozni kell, hogy az olyan, magyarországi illetőségű személy helyzete, aki e tagállam közúthálózatán e tagállamban nyilvántartásba vett és ingyenesen rendelkezésére bocsátott gépjárművet használ, objektív módon összehasonlítható az ugyanilyen, ugyanott illetőséggel rendelkező személy helyzetével, aki ugyanilyen feltételekkel használ egy másik tagállamban nyilvántartásba vett gépjárművet. Márpedig az ingyenesen kölcsönadott gépjármű használatára nem vonatkoznak a jelen ítélet előző pontja szerinti kötelezettségek, ha Magyarországon nyilvántartásba vett gépjárműről van szó.

Így – kivéve ha a más tagállamban nyilvántartásba vett gépjárműveket túlnyomórészt Magyarország területén történő állandó használatra szánták, vagy ténylegesen így használták, amit a kérdést előterjesztő bíróságnak kell vizsgálnia – az olyan nemzeti szabályozás, mint az alapügyben szereplő, az EUMSZ 63. cikk (1) bekezdése értelmében vett tőke szabad mozgásának korlátozását jelenti.

Az állandó ítélkezési gyakorlatból kitűnik, hogy az EUM-Szerződésben biztosított alapvető szabadságok ilyen korlátozása csak akkor engedhető meg, ha az említett Szerződéssel összeegyeztethető jogos célt szolgál, és ha azt közérdeken alapuló kényszerítő ok igazolja. Ezen esetben az is szükséges továbbá, hogy az ilyen intézkedés alkalmazása lehetővé tegye a szóban forgó cél elérésének biztosítását, és ne haladja meg az e cél eléréséhez szükséges mértéket.

Márpedig a Bíróság a Kovács-végzés 34. pontjában kimondta, hogy noha az olyan szabályozás, mint az alapügyben szereplő, ténylegesen alkalmasnak tűnik a regisztrációs adó és a gépjárműadó tekintetében az adócsalás elleni küzdelem célkitűzésének megvalósítására, e szabályozást ugyanakkor

ügy kell tekinteni, mint amely meghaladja az e cél eléréséhez szükséges mértéket.

A Kovács-végzés alapjául szolgáló tényálláshoz hasonlóan ugyanis a Bíróság elé terjesztett egyik irat sem teszi lehetővé annak megállapítását, hogy olyan körülmények között, mint az alapeljárásban szereplők, az adócsalás elleni küzdelem célkitűzése kizárólag akkor érhető el, ha a nyilvántartási kötelezettség alóli mentesség feltételeinek teljesítését igazoló iratot a közúti ellenőrzés során mutatják be, ellenkező esetben bírságot szabnak ki rá, melynek összege megegyezik a nyilvántartási kötelezettség megszegése esetén alkalmazandó bírsággal, és annak megállapítását sem, hogy e cél ne volna elérhető akkor is, ha ezen iratokat az ellenőrzés után rövid időn belül bemutatják, ahogyan az az alapeljárásban is történt.

A közúti ellenőrzések hatékonyságának a magyar kormány írásbeli észrevételeiben hivatkozott követelményéhez kapcsolódó igazolásokat illetően emlékeztetni kell arra, hogy az alapügybeli nemzeti szabályozás kifejezetten a nyilvántartási kötelezettség be nem tartását rendeli jelentős összegű bírsággal szankcionálni. Márpedig az ilyen intézkedés meghaladja a közúti ellenőrzések hatékonyságára irányuló célkitűzés eléréséhez szükséges mértéket.

E tekintetben a magyar kormány arra hivatkozik, hogy a korlátozás arányosságának követelménye – amellyel kapcsolatban a Bíróság kimondta, hogy a Kovács-végzés (C-5/13, EU:C:2013:705) alapjául szolgáló ügyben nem teljesült – olyan körülmények között teljesül, mint az alapeljárás körülményei, ahol az EUMSZ 20. cikk értelmében vett „uniós polgárról” van szó, aki nem az EUMSZ 45. cikk szerinti „munkavállaló”. A nem munkavállaló uniós polgár esetében ugyanis a hatáskörrel rendelkező nemzeti hatóságokat megillető ellenőrzési lehetőségek csekélyebbek, és nagyobb az alapügybeli nemzeti szabályozás kijátszásának kockázata, különösen a Kkt. 25/B. §-a szerinti nyilvántartási kötelezettség alóli mentesség feltételeit illetően. Azonban a munkavállalók és az egyéb uniós polgárok helyzete között az ellenőrzési lehetőségek tekintetében fennáll ilyen különbség – még ha azt bizonyítottan feltételeznénk is – a közúti ellenőrzések hatékonyságára vonatkozó célkitűzés nevében semmiképpen sem igazolhatja az olyan bírság kiszabását, mint amelyet e nemzeti szabályozás előír.

A fenti megfontolásokból kitűnik, hogy az alapügyben szereplő szabályozás nem tartja tiszteletben a tőke szabad mozgásának az EUMSZ 63. cikk szerinti elvét, ennél fogva nem kell válaszolni az EUMSZ 20. cikk (2) bekezdésének a) pontjával kapcsolatban feltett kérdésekre.

3.

Ügyszám: *Az Európai Unió Bírósága 2015. december 17-ei ítélete a C-330/14. sz. ügyben*

Tárgy: Előzetes döntéshozatal iránti kérelem – Elfogadhatóság – Közös agrárpolitika – Közvetlen támogatási rendszerek – Integrált igazgatási és ellenőrzési rendszer – A jogosultsági feltételek és a kölcsönös megfeleltetés szabályainak be nem tartása esetén alkalmazott támogatáscsökkentés és a támogatás köréből való kizárás – Ritka növényfajtákra vonatkozó igazolás benyújtásának elmulasztása a mezőgazdasági termelő részéről – Arányosság – Közigazgatási gyakorlat – Vis maior.

Az ügy:

2010-ben egy magyar gazdálkodó uniós agrár-környezetvédelmi támogatás iránti kérelmet nyújtott be a magyar hatóságokhoz 52,9 hektárnyi földterület vonatkozásában. E kérelem keretében egy megnövelt összegű, ún. elsőbbségi támogatásra irányuló kérelmet is benyújtott az említett 52,9 hektárból 29,69 hektár tekintetében kultúrtörténeti és genetikai szempontból kiemelkedő jelentőségű és veszélyeztetett, ritka szántóföldi növényfajták (fehérvirágú somkóró és svédhere) termesztése céljából. Ez utóbbi kérelméhez azonban elmulasztotta csatolni a Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal ritka növényfajtákra vonatkozó és az ilyen kérelmeknél szükségesen bemutatandó igazolását.

A mulasztás indoka a gazdálkodó szerint az volt, hogy ezen igazolás kiadásához szükséges az, hogy a hatóság meggyőződhessen arról, hogy az érintett növények termesztése ténylegesen megkezdődött, viszont a vetésre a 2010-es kritikus belvízhelyzet miatt a kérelem benyújtásakor még nem kerülhetett sor. Az igazolás hiányában az elsőbbségi támogatásra irányuló kérelmet a magyar hatóságok elutasították és a gazdálkodót az agrár-környezetvédelmi támogatásra jogosult terület általa megadott túlzott nagysága miatt pénzügyi szankcióval sújtották.

A gazdálkodó a pénzügyi szankció kiszabásáról szóló határozatot megtámadta a Gyulai Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság előtt, amely azt kérdezi az Európai Bíróságtól, hogy az uniós mezőgazdasági támogatások nyújtására vonatkozó szabályokkal összeegyeztethető-e a magyar hatóságok azon gyakorlata, amely szerint az igazolás hiányában minden további körülmény mérlegelése nélkül megtagadják a támogatás kifizetését. A magyar bíróság ezenkívül a kiszabott pénzügyi szankció jogosságával kapcsolatban is kérdést intézett a luxembourgi bírákhoz.

A döntés:

A kultúrtörténeti és genetikai szempontból kiemelkedő jelentőségű növényfajták termesztése után igényelt uniós agrár-környezetvédelmi támogatás benyújtójától megkövetelhető egy az e növényfajtákra vonatkozó szakhatósági igazolás csatolása.

A döntés indokolása:

Ítéletében a Bíróság kimondja, hogy a vitatott magyar szabályozás, amely az agrár-környezetvédelmi támogatás iránti kérelem elfogadhatóságának egyik feltételül megköveteli, hogy e támogatás kérelmezője egy szakhatósági igazolást nyújtson be a kifizető hatóságnak, az e támogatások nyújtásának terén a tagállamokat megillető mérlegelési mozgáster keretén belül marad, és hozzájárul az uniós jog által követett, az ellenőrzések hatékonyságának biztosítására irányuló célkitűzéshez.

A nemzeti bíróságnak azonban meg kell győződnie arról, hogy e szabályozás – amelyet az érintett igazolás benyújtá-

sának feltételei tekintetében 2010. március 30-i hatállyal módosított a magyar jogalkotó – lehetővé tette a gazdasági szereplők számára, hogy ésszerű feltételek mellett alkalmazkodjanak a megváltozott követelményekhez.

A Bíróság azt is megállapítja, hogy a magyar hatóság által kiszabott pénzügyi szankció nem alkalmazható az agrár-környezetvédelmi támogatás olyan kérelmezőjére, aki elmulaszt csatolni a támogatás iránti kérelméhez valamely olyan dokumentumot, mint amilyen a szóban forgó igazolás. Az ilyen mulasztás főszabály szerint ugyanis csak a támogatás kifizetése iránti kérelem elfogadhatatlanságához vezet.

Ezzel összefüggésben a nemzeti bíróságnak meg kell vizsgálnia, hogy a gazdálkodónak felrótt mulasztás tőle független, rendkívüli és előreláthatatlan körülmények eredménye volt-e, aminek megállapítása esetén vele szemben még a támogatás kifizetése iránti kérelem elfogadhatatlansága sem lenne alkalmazható szankcióként.

II.

A Kúria döntései:

II.a.)

A Kúria Önkormányzati Tanácsának döntései:³

Ügyszám: Köf5035/2015/4.

Tárgy: települési adó rendelet törvényessége

Vizsgált jogszabály: Balmazújváros Város Önkormányzat Képviselő-testületének a települési adóról szóló 22/2014. (XII. 01.) önkormányzati rendelete

Törvényességi probléma:

A Kúria Önkormányzati Tanácsának eljárását az alapvető jogok biztosa (a továbbiakban: indítványozó) kezdeményezte. Álláspontja szerint Balmazújváros Város Önkormányzat Képviselő-testületének a települési adóról szóló 22/2014. (XII. 01.) önkormányzati rendelete (a továbbiakban: Ör.) több okból is ellentétes a helyi adókról szóló 1990. évi C. törvény (a továbbiakban: Helyi adó tv.) 1/A. § (1) bekezdésében foglaltakkal. Az Ör.-ben megjelölt adótárgy a termőföld. A termőföldet a mezőgazdasági termelést érintő időjárás és más természeti kockázatok kezeléséről szóló 2011. évi CLXVIII. törvényben (a továbbiakban: Mkk.tv.) létrehozott kárenyhítési hozzájárulás közteherként terheli. Ugyancsak adók módjára behajtható közteher a termőföldhöz kapcsolódó, a fegyveres biztonsági őrsegről, a természetvédelmi és a mezei őrszolgálatról szóló 1997. évi CLIX. törvényben (a továbbiakban: Tv.) létrehozott mezőőri járuléka is. A termőföldet terhelő két közteher kizárja, hogy az egyidejűleg a települési adó tárgya legyen.

Az indítványozó hivatkozott arra is, hogy a Helyi adó tv. 1/A. § (1) bekezdésében meghatározott tilalom kiterjed az olyan adótárgyakra is, amelyek adóztatását maga a Helyi adó tv. zárja ki. A Helyi adó tv. 17.§-ából, valamint az 52.§

16. pontjából egyértelműen következik a tényleges művelés alatt álló belterületi és a külterületi termőföld adóztatásának tilalma.

Végül az indítványozó arra utalt, hogy a Helyi adó tv. 1/A. § (1) bekezdése és a vállalkozó fogalmát tisztázó 52. § 26. pontja szerint a vállalkozó magánszemély ebben a minőségében nem lehet a települési adó alanya. A termőföld után kivetett települési adónak tehát – az Ör. 2. §-ában foglaltakkal ellentétesen – nem lehet alanya a gazdasági társaságként működő mezőgazdasági vállalkozó, az őstermelői igazolvánnyal rendelkező egyéni vállalkozó gazda és a hatszázezer forintnál nagyobb éves bevétellel rendelkező mezőgazdasági őstermelőként tevékenykedő gazdálkodó sem.

A döntés:

A Kúria az indítványnak helyt adott. Megállapította, hogy az Ör. törvényellenes, ezért azt 2015. december 31-i hatállyal megsemmisítette.

A döntés indoka:

A Helyi adó tv. 1. §-a értelmében „[e] törvény felhatalmazása és rendelkezései szerint a települési (községi, városi, fővárosi és kerületi) önkormányzat képviselő-testülete (a továbbiakban: önkormányzat) rendelettel az illetékességi területén helyi adókat (a továbbiakban: adót), valamint települési adókat vezethet be”. Az 1/A. § (1) bekezdése szerint: „[a]z önkormányzat az illetékességi területén rendelettel olyan települési adót, települési adókat vezethet be, amelyeket más törvény nem tilt. Az önkormányzat települési adót bármely adótárgyra megállapíthat, feltéve, hogy arra nem terjed ki törvényben szabályozott közteher hatálya. A települési adónk nem lehet alanya állam, önkormányzat, szervezet, továbbá – e minőségére tekintettel – vállalkozó (52. § 26. pont)”. Az 1/A. § (2) bekezdése értelmében „[a]z e § alapján megállapított települési adóra kizárólag az 1. § (1) bekezdését, a 42/B. §-t és a 43. § (3) bekezdését kell alkalmazni”.

A helyi adók megállapításának rendszerében a Helyi adó tv. 2015. január 1-jétől hatályba lépett módosítása modellváltást hajtott végre. Az eddigiekben a helyi szinten bevezethető lehetséges adók és az adótényállás elemeinek kiszámítható szabályozásával párhuzamosan 2015. január 1-jétől a törvényalkotó felhatalmazta az önkormányzatokat közelebről meg nem határozott, törvény által nem tilalmazott adók bevezetésére, illetve bármely közteher nélküli adótárgy adóztatására. Az alanyi kör generális korlátozása mellett a Helyi adó tv. nem határozta meg azokat a törvényi kereteket – a lehetséges adótárgyak körét, az adótényállás egyéb elemeit (az adó alapja, mértéke, stb.) –, amelyek között és amelyekre tekintettel az adókötelezettség kivethető. A Helyi adótv. 1/A. § (2) bekezdésében tételesen rögzített rendelkezések is [1. § (1) bekezdése, a 42/B. §, valamint az eljárási kérdések szabályozására vonatkozó 43. § (3) bekezdése] az adóztatás fentiek szerinti szabadságát szolgálják.

A szabályozás ezen módjából általános következtetésként levonhatóan a Helyi adó tv.-ben nincsenek olyan anyagi jogi

³ A döntést BALOGH ZSOLT (kúriai bíró) dolgozta fel.

garanciák, amelyek a potenciális adózók számára a települési adókötelezettséggel összefüggésben biztosítanak az Alaptörvény XXX. cikke szerinti, de annál az adózóra nézve nem súlyosabb, illetve nem hátrányosabb kötelezettség teljesítését. Az Alkotmánybíróság előtti eljárás kezdeményezését mindenek ellenére részben az Alaptörvény 37. cikk (4) bekezdése szerinti hatásköri korlát zárta ki, részben az Alkotmánybíróság 29/2015. (X. 2.) AB határozatában körvonalazott gyakorlata tette indokolatlanná.

Az alapvető jogok biztosának indítványára nézve, azaz a konkrét eljárásban levonható következtetés pedig az, hogy a települési adóval összefüggésben nem vehetők figyelembe a Helyi adó tv. – 1/A. § (2) bekezdésében megjelöltek kívüli – rendelkezései. Így az indítvány elbírálásánál nem lehetett jelentőséget tulajdonítani annak, hogy a Helyi adó tv. rendelkezéseiből következőleg a termőföld nem lehet helyi adó – ezen belül telekadó – tárgya. Ebben a tekintetben tehát az alapvető jogok biztosának indítványát megalapozatlannak kellett minősíteni.

Az alapvető jogok biztosának indítványa szerint az Ör. adóalanyokat meghatározó 2. §-a túlterjeszkedett a Helyi adó tv. 1/A. § (1) bekezdésén.

Az Ör. 2. §-a értelmében „[a]z adó alanya az a természetes személy, aki a naptári év (továbbiakban: év) első napján a földrészlet tulajdonosa”. A Helyi adó tv. 1/A. § (1) bekezdés második mondata a települési adó kapcsán a rendeletalkotás korlátjaként kizárja az adóalanyi körből az államot, az önkormányzatokat, valamint – „e minőségére tekintettel – a vállalkozót (52. § 26. pont)”.

A Helyi adó tv. értelmező 52. § 26. pontja értelmében „vállalkozó: a gazdasági tevékenységet saját nevében és kockázatára haszonszerzés céljából, üzletszerűen végző

- a) a személyi jövedelemadóról szóló törvényben meghatározott egyéni vállalkozó,
- b) a személyi jövedelemadóról szóló törvényben meghatározott mezőgazdasági őstermelő, feltéve, hogy őstermelői tevékenységből származó bevétele az adóévben a 600 000 forintot meghaladja,
- c) a jogi személy, ideértve azt is, ha az felszámolás vagy végelszámolás alatt áll,
- d) egyéni cég, egyéb szervezet, ideértve azt is, ha azok felszámolás vagy végelszámolás alatt állnak”.

A hivatkozott törvényi rendelkezés alapján megállapítható volt, hogy az Ör. 2. §-a nem különböztet az adóalanyok között a törvényi tartalomnak megfelelően. Ezért amennyiben a tulajdonos egyben egyéni vállalkozóként, mezőgazdasági őstermelőként, avagy jogi személy tagjaként vállalkozási tevékenységet folytat a tulajdonában álló termőföldjén, úgy e tevékenysége kizárja, hogy alanya legyen a települési adónak.

A Kúria megállapította, hogy az indítványban foglaltak megalapozottak, az Ör. a települési adó alanyi körének meghatározásakor túlterjeszkedett a Helyi adó tv. 1/A. § (1) bekezdésének második mondatában foglaltakon, ezért az törvénytörtőnek minősült.

A Helyi adó tv. 1/A. § (1) bekezdése a települési adó megállapításával szembeni másik korlátot az adótárgy kapcsán rögzítette. Eszerint az önkormányzat olyan adótárgyra állapíthat meg települési adót, amelyre nem terjed ki törvényben szabá-

lyozott közteher hatálya. A „közteher” fogalmát a Magyarország gazdasági stabilitásáról szóló 2011. évi CXCV. törvény (a továbbiakban: Gst.) 28. § (1) bekezdése rendezi. A Gst. 28. § (1) bekezdése szerinti fogalom meghatározást az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény (a továbbiakban: Art.) 178. § 20. pont első fordulatában és az államháztartásról szóló 2011. évi CXCV. törvény közfeladatát meghatározó 3/A. § (1) bekezdésében foglaltak fényében vizsgálva, a „közteher” fogalmához hozzátartozik a közös szükségletek fedezetének igénye, az, hogy a „közteher” kötelezettje természetes személy, jogi személy és más jogalany lehet, valamint a fizetési kötelezettség jogszabályon alapuló kiszámíthatósága. Abban az esetben eleme a „közteher” fogalmának az „ellentételezés”, ha az az állami/önkormányzati közhatalom birtokában nyújtott szolgáltatásnak, eljárásnak minősíthető.

Az ilyen jellegű fizetési kötelezettségek beszedéséhez alapvető érdek fűződik, ezért azok mellé állami kényszer társul, azok adók módjára behajthatóak. Esetről esetre történő, tartalmi vizsgálatot igényel annak megállapítása, hogy a fizetési kötelezettség köztehernek minősíthető-e.

Az indítvány alapján a Kúriának abban a kérdésben kellett állást foglalnia, hogy a kárenyhítési hozzájárulás és a mezőéri járuléka a „közteher” fogalomkörébe vonható fizetési kötelezettség-e.

Az Mkk.tv. létrehozta a „nemzeti kárenyhítési rendszert”. Az Mkk.tv. 5. §-a értelmében a rendszert az állam működteti. Annak lényege, hogy az állam a meghatározott termőföld-mérethez igazodó mértékű és az egységes kérelem benyújtásához (azaz agrártámogatás tényéhez) kötött fizetési kötelezettségből (Mkk.tv. 6. §, valamint 10. §), valamint az állam által a központi költségvetésből nyújtott támogatásból (Mkk.tv. 7. §) pénzügyi alapot hoz létre. A fizetésre kötelezett mezőgazdasági termelő befizetései jellemzően időjárásfüggő, bizonytalan káresemény bekövetkeztékor, a máshonnan meg nem térülő kárai fedezésére, a törvényi feltételek fennállásának bizonyítása esetén kárenyhítő juttatás igénybe vételére teremtenek jogosultságot.

Az Mkk.tv.-beli nemzeti kárenyhítési rendszer a kártelepítés céljából létrehozott kockázatközösség. A kárenyhítési hozzájárulás megnevezése és az Art. szerinti behajtásának lehetősége ellenére nem tekinthető „köztehernek”, mert bár a mezőgazdasági termelő fizetési kötelezettsége törvényen alapul, de az állam által képzett pénzügyi alap nem a Gst. 28. § (1) bekezdése szerinti „közös szükségletek”, hanem a mezőgazdasági termelők esetleges kárainak pénzügyi fedezetét hivatott biztosítani. A mezőgazdasági káresemény bekövetkeztékor a mezőgazdasági termelő nem az állami közhatalom birtokában nyújtott szolgáltatásra, hanem a kártelepítés Mkk.tv.-beli szabályainak megfelelően, a maga által is teljesített befizetések alapján válik jogosulttá kárainak megtérítésére.

A kifejtettek értelmében a Kúria a kárenyhítő hozzájárulást nem tekintette a termőföldhöz kapcsolódó köztehernek, ezért az nem zárta ki, hogy a termőföld a települési adó tárgyává váljék.

Az indítványozó a termőföldet terhelő köztehernek minősítette a Tv.-en alapuló mezőéri járulékot is, amely ezért – álláspontja értelmében – kizárta, hogy az Ör. a Helyi adó tv.

1/A. § (1) bekezdése alapján a termőföldet a települési adó tárgyává tegye.

A mezőőri járulék a Tv.-en alapuló mezei őrszolgálat létrehozatalával és fenntartásával összefüggésben az önkormányzat javára, önkormányzati rendeletben megállapított fizetési kötelezettség [Tv. 19. § (1) bekezdés]. A Tv. értelmében a mezei őrszolgálat a termőföldhöz kapcsolódó, vagyonvédelmi feladatot ellátó, a települési önkormányzat döntése alapján létrehozott és fenntartott rendészeti típusú szerv. A mezőőri szolgálatot az önkormányzat a földhasználók, illetve a termőföld tulajdonosai számára előírt fizetési kötelezettségből, valamint a központi költségvetés által biztosított hozzájárulásból finanszírozza.

A befizetés, amelyet az állam/helyi közhatalom által biztosított közszolgáltatásért, jogszabály alapján, lényegében az adott közszolgáltatás rendelkezésre állásáért kell megfizetni, a Gst. 28. § (1) bekezdés *b*) pontja szerinti köztehernek minősül. A mezei őrszolgálat az önkormányzat döntése alapján, rendészeti jellegű közszolgáltatás nyújtására felállított és fenntartott intézmény, amely a Tv. 19. § (1) bekezdése szerinti földhasználónak vagy a termőföld tulajdonosának a szándékától független, mégis rendelkezésre álló közszolgáltatás. Ugyanakkor annak költségeihez jogszabályban – önkormányzati rendeletben – megállapított kötelezettsége folytán hozzá kell járulnia.

Az önkormányzat illetékességi területén a 10/1990. (IV. 12.) sz. rendeletével a mezőőri járulék fizetésének kötelezettségével együtt létrehozta a mezőőri szolgálatot. Mivel a Kúria a mezőőri járulékot köztehernek minősítette, ezért megállapította, hogy az Ör.-rel bevezetett települési adó a Helyi adó tv. 1/A. § (1) bekezdésével ellentétesen tette az Ör. tárgyává a termőföldet.

Az Ör. 1. §-a és 2. §-a a Helyi adó tv. 1/A. § (1) bekezdésébe ütközően törvénysértő volt. Mivel az Ör. az adó tárgyának és az adó alanyának hiányában nem értelmezhető és nem alkalmazható jogszabály, ezért azt a Kúria a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (Bsz.) 55. § (2) bekezdés a) pontja alapján egészében megsemmisítette.

A döntés elvi tartalma:

A települési adóval összefüggésben nem vehetők figyelembe a Helyi adó tv. – 1/A. § (2) bekezdésében megjelölteken kívüli – rendelkezései. Így nem lehet jelentőséget tulajdonítani a Helyi adó tv. garanciális anyagi szabályainak, és annak sem, hogy a Helyi adó tv. milyen rendelkezéseket tartalmaz a termőfölddel összefüggésben.

Amennyiben a tulajdonos egyben egyéni vállalkozóként, mezőgazdasági őstermelőként, avagy jogi személy tagjaként vállalkozási tevékenységet folytat a tulajdonában álló termőföldjén, úgy e tevékenysége kizárja, hogy alanya legyen a települési adónak.

A mezőőri járulék, amelyet az állam/helyi közhatalom által biztosított közszolgáltatásért, jogszabály alapján, lényegében az adott közszolgáltatás rendelkezésre állásáért kell megfizetni, az a Magyarország gazdasági stabilitásáról szóló 2011. évi CXCV. törvény 28. § (1) bekezdés *b*) pontja szerinti köztehernek minősül.

II.b.)

A Kúria, mint felülvizsgálati bíróság döntése:⁴

Ügyszám: Kúria Kfu.I.35.636/2015/4.szám

Tényállás:

A felperes tulajdonosa az M., B. út x. szám alatti x. helyrajzi számú ingatlanok. Az ingatlan 2007 óta az M. Megyei Jogú Város Önkormányzatának építményadóról szóló 62/2001. (XII. 12.) számú rendeletének hatálya alatt álló adóköteles adótárgy. Az ingatlanon egy műhelycsarnok áll, amelyre M. Megyei Jogú Város Önkormányzatának Jegyzője határozatával 2012. február 20-án átalakításra, korszerűsítésre engedélyt adott. 2013 márciusában a felperes kérelmet nyújtott be az önkormányzathoz, hogy az üzemszarnokra kivetett építményadót 2012. második felétől vizsgálják felül, mivel az épület átalakítása miatt a vázszerkezeti állapotig lebontásra került, azaz oly mértékben megszűnt, hogy építményadónak a vonatkozó jogszabályok szerint már nem lehet tárgya.

Az önkormányzat jegyzője a helyszíni szemlét követően 2013 áprilisában a felperes kérelmét elutasította. Hivatkozott a helyi adóról szóló 1990. évi C. törvény (továbbiakban Htv.) 11. § (1) bekezdésére, 52. § (5)-(6) bekezdéseire és rögzítette, hogy a helyszíni szemle során megállapította, hogy a főépület főfalai állnak, az átalakítás során a belső válaszfalak egy része került lebontásra. A tetőszerkezet korábban előgyártott elemekből állt, melyre vasszerkezetből gyártott új tetőszerkezet került, ami 90 %-os készlettségi fokban volt. Így megállapította, hogy a törvény értelmében ez még épület, a környezettől épületszerkezetekkel elválasztott teret alkot. Az elsőfokú helyi adóhatóság 2.448.000 Ft építményadó megfizetésére kötelezte a felperest, figyelemmel a 43/2013. (XI. 5.) önkormányzati rendelet 2. § (1), (3) és (5) bekezdésére, valamint 3. §-ára.

Az alperes 2014. április 24-én határozatával az elsőfokú határozatot helybenhagyta. Indokolásában utalt az önkormányzati rendelet 2. § (1) és (2) bekezdésében foglaltakra, 2. § (3) bekezdésére. Rögzítette, hogy az adókötelezettség a használatbavételi engedély jogerőre emelkedését követő év első napján keletkezik. A hivatkozott a Htv. 12. § (1) bekezdésében, 52. § 5-7. pontjában foglaltakra, a 14. § (1)-(3) bekezdéseire és az 52. § 12. pontjára. Idézte az építésügyről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény 2. § 8. és 10. pontját.

Rögzítette, hogy a Htv. értelmében az adókötelezettség megszűnését csak a korábban adókötelessé vált adótárgy lebontása vagy megsemmisülése eredményezi, így a műszaki szempontból romos állagú épület építményadó köteles mindaddig, amíg a Htv. értelmében lebontásra, megszüntetésre nem került. Hangsúlyozta, hogy amennyiben a már építményadó tárgyát képező ingatlant az adóalany átépíti, átalakítja, abban az esetben is, ha ez bontási munkálatokat is magában foglal, nem tekinthető építményadó szempontjából

⁴ A döntést DARÁK PÉTER (a Kúria elnöke) szerkesztette

új építésű ingatlanok, melynél a használatbavételi engedély megszerzését követő év első napja keletkezteti az adófizetési kötelezettséget. Az adótárgy keletkezése és megszűnése között a használat szünetelése a Htv. 14. § (4) bekezdés értelmében az adókötelezettséget nem érinti. Az engedélyköteles átépítést követően a használatbavételi engedély kiadása esetlegesen a hasznos alapterület módosítását eredményezheti, amit mint adókötelezettséget érintő változást, a következő év első napjától kell figyelembe venni.

Közigazgatási per:

A felperes keresetében az első-, másodfokú határozat hatályon kívül helyezését és a 2014-es évre vonatkozó építményadó kivetés megszüntetését kérte, hivatkozással a Htv. 11. § (1) bekezdésére, az 52. § 5-6. pontjaiban és a 14. § (3) bekezdésében foglaltakra. A bontás műszaki tartalma szerint az épület vasbeton szerkezete továbbra is felhasználható volt, míg az egyéb szerkezetek falazott válaszfalak kivételével cserére szorultak, így a külső-belső nyílászárók, falszerkezetek, szigetelések, csapadékelvezető rendszer, magas tető, valamint az épület köré új szendvicspanel szerkezetű homlokzat készült. Mindezzel kapcsolatban tanúk meghallgatását indítványozta a felperes.

A Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság jogerős ítéletével a felperes keresetét elutasította. Hivatkozott a Htv. 11. § (1) bekezdésére, 14. § (1), (2), (4) bekezdéseire, kifejtette, hogy a felperes adóalanyisága az építési munkálatok megkezdése előtti időszakról, azaz 2007-től fennállt. Helyes az az alperesi álláspont, hogy az adóhatóság vizsgálata az adókötelezettség Htv. szerinti megszüntetésének megállapíthatóságára terjedt ki. Márpedig a felek közötti eltérő álláspont abból fakadt, hogy az építmény megszüntetésének kizárólag azt kell tekinteni, amikor az építményt teljes egészében lebontják vagy azt is, amikor az építmény használatba vehetősége szűnik meg, biztonságos és rendeltetésszerű használatra alkalmatlanná válik. Utalt még a Htv. 52. § 5., 12. pontjaira a bíróság, amely az épület és az építmény megszüntetésének fogalmát definiálja, továbbá a Htv. 14. § (3) bekezdésére. Kifejtette, hogy az alperesi hatóság tényszerűen állapította meg, hogy az engedélyezési terv az épület lebontását nem tartalmazza, az engedélyezési terv a meglévő műhelycsarnok átalakítására, korszerűsítésére vonatkozik. Az épület vasbeton szerkezete, a falazott válaszfalak, a padló, a műhelyek feletti korábbi födémszerkezet változatlanul fennmaradt. Ezen elemekre a felújítás nem terjedt ki. Levezette a bíróság a Htv. 52. § 12. pontjának jogalkotói módosításából azt a következtetést, hogy a jogalkotó 2000. január 1-jétől az építésügyi hatóság használatbavételi engedélyével nem kívánta összefüggésbe hozni az építmény megszüntetését. A bíróság szerint ebből arra lehet következtetni, hogy a használatbavételi engedély, ily módon a használat feltételeinek jogszabályi megléte az építmény megszüntetése vagy meg nem szűnése fogalom körében nem nyer értékelést. Az építmény megszüntetése az építmény tényleges fizikai lebontását vagy megsemmisülését jelenti, a használhatósággal, a használat feltételeinek biztosított vagy nem biztosított voltával nincs összefüggésben. Nincs tehát

jelentősége annak, hogy az épület az átépítés révén rendeltetésszerű használatra alkalmatlanná vált. Ebből kifolyólag nem volt jelentősége a tanúmeghallgatásnak sem, hiszen jogértelmezés útján a jogvita eldönthető volt.

A jogerős ítélettel szemben a felperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, korábbi álláspontját fenntartva kérte az ítéletet megváltoztatni és keresetének helyi adó döntést hozni. A Htv. 11. § (1) bekezdését és az 52. § (6) bekezdését idézte. Álláspontja szerint a jogalkotó az adóköteles épület fogalmát a használatba vehetőséghez, mint műszaki tényhez kötötte. A lebontás alatt olyan mértékű bontást kell érteni, amelynél fogva a használatba vehetőség, mint tényállapot megszűnik és már nem beszélhetünk a törvényben definiált épületről. A jogalkotó azért helyezte hatályon kívül az 52. § 6. pont 3. fordulatát, mert nem akarta az épületet ténylegesen használatba vevő személyt az adófizetési kötelezettség alól automatikusan mentesíteni arra az esetre, ha az engedélyt utólag visszavonják, de az épület tényleges használatbavétele a korábbi engedély birtokában megtörtént. A jogalkotó a hatályon kívül helyezéssel feloldotta az épületnek és ezzel az adókötelezettségnek az engedély utólagos visszavonása miatti automatikus megszűnését, valamint a törvény 14. § (1) bekezdés második fordulata közötti ellentmondást, a kérdést az utóbbi javára döntve el.

Továbbra is az az álláspontja a felperesnek, hogy az adóalanyiság keletkezése és megszűnése az építményadó tárgyát képező épület törvényi definíciójába tartozó használatba vehetőséghez, mint műszaki tényhez kapcsolódik. Műszaki ténykérdés, hogy a bontást is szükségszerűen magába foglaló építési engedély alapján végzett építési tevékenység folytán a használatba vehetőség és ezzel a törvényben definiált épület megszűnik. Mivel műszaki ténykérdésről van szó, nem kell külön bontási engedélyt kérni, ha egyszer az építési engedély műszaki tartalma a bontást szükségszerűen magában foglalja, a bontás is műszaki ténykérdés. Az építésügyi hatóság engedélye a szükségszerű bontás jogszerű elvégzését is magába foglalja.

Felülvizsgálat:

A Kúria megállapította, hogy az elsőfokú jogerős ítélet a felülvizsgálati kérelemben foglalt okból nem jogszabálysértő. Mindenekelőtt rögzíti, hogy a perbeli ügyben helyi adó jogviszonyról van szó, így elsődlegesen az erre a jogviszonyra vonatkozó jogszabály rendelkezései alapján kell az ügyet eldönteni, azaz a Htv. szabályai szerint. Más jogterületek szabályozását legfeljebb kiegészítő, mögöttes szabályként lehet az értelmezésnél figyelembe venni.

Osztotta a Kúria az alperes és az elsőfokú bíróság azon álláspontját, hogy a felperes a korábban is felépítménnyel bíró ingatlan vonatkozásában a helyi adó alanya volt, az ingatlan pedig a helyi adó tárgyi hatálya alá tartozott. A felperes nem a felépítmény teljes elbontására, tehát annak szándékolt megsemmisítésére kért és kapott engedélyt az építésügyi hatóságtól, hanem a már ott lévő épület átépítésére, bővítésére. Az engedély kifejezetten erre vonatkozik, melynek szükségszerű velejárója a bontás, ami azonban nem járt az épület tel-

jes megsemmisítésével, tehát az egy átmeneti részmozzanat ahhoz, hogy a bővítés, átalakítás megvalósulhasson. Ebből következően a Htv. 11. § (1) bekezdésének megsértésére vonatkozó felperesi hivatkozás nem megalapozott, mint ahogy az 52. § 12. pontjának értelmezése sem vezethet a felperesi álláspontra.

Alappal hivatkozott az alperes a Htv. 14. § (3) bekezdésre és az 52. § 12. pontjára, mely szerint az adókötelezettség megszűnését csak a korábban adókötelessé tett adótárgy lebontása vagy megsemmisülése eredményezi. Márpedig jelen esetben az épületet teljesen nem bontották le (nem semmisítették meg), és nem is semmisült meg vis maior eredményeképpen. Az átépítés során történő bontási részmozzanat a helyi adó fizetési kötelezettségre nincs kihatással, mint ahogy az sem, hogy éppen az átépítés idejére az épületfunkció átmenetileg elveszik, figyelemmel a lakhatatlanná válásra. Nincs olyan Htv. szabály, amely alapján a perbeli eset maga után vonhatná a már fennálló helyi adó fizetési kötelezettség megszüntetését.

Utal a Kúria arra, hogy az évekkel korábbi jogszabályváltozás jelen perben nem releváns körülmény, de arra helyesen következtetett az elsőfokú bíróság, hogy a használatbavételi engedély megléte az építmény megszűnése, avagy meg nem szűnése fogalmi definíciója körében nem nyer értékelést.

A döntés elvi tartalma:

Az építményadó fizetési kötelezettséget csak az épület teljes lebontása, illetve megsemmisülése szünteti meg. Az átépítés miatti bontás és emiatt a használat szünetelése nem befolyásolja az adófizetést.

III.

Az Alkotmánybíróság döntései:⁵

1.

Ügyszám: 34/2015. (XII. 9.) AB határozat (belső ügyszám: IV/1343/2014.)

Tárgy: a bányászatról szóló 1993. évi XLVIII. törvény 50/D. § (2) és (3) bekezdései alaptörvény-ellenességének vizsgálata.

Alkotmányossági probléma:

Az indítványozó 1993-ban vásárolta meg a tárgybeli ingatlan, ahol beruházásokat hajtott végre (erdőtelepítés, építkezés). 2003-ban szerzett tudomást arról, hogy ezen a területen még 1983-ban földgáz szállítóvezeték helyeztek el, amelyre szolgálmi jog nem keletkezett (nem állapították meg e jogot és azt be sem jegyezték). Az engedélyes FGSZ Földgázszállító Zrt. 2003-ban és 2007-ben is kérte az illetékes földhivataltól a bányaszolgalmi jog bejegyzését, ám ez nem történt meg,

mert a tulajdonos nem járult hozzá. Végül 2013. december 3-án kelt határozatával a Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal kártalanítás nélkül rendelte el az indítványozó ingatlanán a bányaszolgalmi megállapítását. Ebben a határozatban kimondta azt is a közigazgatási szerv, hogy a tulajdonost kártalanítás nem illeti meg. 2014. január 14-én az engedélyes a Bányakapitányság felszólítására kitűzte a szolgálmi terület határait. Ennek következménye, hogy a tulajdonos ki kell, hogy vágja a telepített erdőt, valamint ingatlan egy részét le kell bontania.

Az Alkotmánybíróságnak vizsgálnia kellett, hogy bányászatról szóló 1993. évi XLVIII. törvény (a továbbiakban: Bnyt.) 50/D. § (2) és (3) bekezdései sértik-e az Alaptörvény XIII. cikkébe foglalt tulajdonhoz való jogot azzal, hogy a létesítményekre vonatkozó szolgálmi jog ingatlan-nyilvántartásba történő bejegyzésénél az ingatlan magánfél tulajdonosának tulajdonjoga korlátozását úgy írják elő, hogy nem teszik lehetővé (kifejezetten megtiltják) arra vonatkozóan a kártalanítási igény érvényesítését.

A döntés:

Az Alkotmánybíróság határozatával megállapította, hogy 1. a Bnyt. 50/D. § (3) bekezdésének „*illetve a (2) bekezdés szerinti megállapítása*” szövegrésze alaptörvény-ellenes, ezért azt megsemmisítette; 2. a megsemmisített rendelkezés nem alkalmazható sem az indítványozó folyamatban lévő ügyekben, sem egyéb folyamatban levő ügyekben.

Az Alkotmánybíróság elutasította a Bnyt. 50/D. § (3) bekezdése „*[A] szolgálmi jog (1) bekezdés szerinti utólagos bejegyzése*” szövegrészének alaptörvény-ellenessége megállapítására és megsemmisítésére irányuló, valamint a Szegedi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság I.K.27.084/2014/13. számú ítélete, valamint a Kúria mint felülvizsgáló bíróság Kfv.III.37.830/2014/8. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt.

Végül az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésével összefüggésben előterjesztett alkotmányjogi panaszt az Alkotmánybíróság visszautasította.

A döntés indokolása:

Az Alkotmánybíróság azt kellett vizsgálnia, hogy előidézték-e az Alaptörvény XIII. cikkének sérelmét a Bnyt. 50/D. § (2) és (3) bekezdései azzal, hogy kifejezetten megtiltották a Bnyt. 50/D. § (2) bekezdése szerinti szolgálmi jog megállapítására és ingatlan-nyilvántartásba történő bejegyzése eseteire az ingatlanok tulajdonosai számára a kártalanítási igény keletkezését.

Az Alkotmánybíróság szerint „*a Bnyt. 50/D. § (2) bekezdése egy olyan szolgálmi jog ingatlan-nyilvántartásba történő bejegyzését teszi lehetővé, amely (már megépült és üzembe helyezésre is került létesítményekre vonatkozó) szolgálmi jog korábban még nem került „megalapításra” [szemben az 50/D. § (1) bekezdésével, ahol a szolgálmi jogot már megalapították, ugyanakkor*

⁵ A döntéseket SZABÓ ANNAMÁRIA ESZTER (Alkotmánybíróság, tanácsadó) dolgozta fel.

nem történt meg annak az ingatlan-nyilvántartásba történő bejegyzése, vagy amennyiben meg is történt a szolgalmi jog megalapítása, erre vonatkozóan nem lehet felhasználatbavételi engedély, amely alapján megtörténhetne annak ingatlan-nyilvántartási bejegyzése. A Bnytv. 50/D. § (2) bekezdésében foglalt szolgalmi jog akár az (utólag történő) megállapításával, akár a már meglévő szolgalmi jog bejegyzésével a tulajdonos autonómiáját, vagyoni jogi pozícióját, kizárólagos joggyakorlási lehetőségét korlátozza.”

A tulajdonjog korlátozásával összefüggésben az Alkotmánybíróságnak vizsgálnia kellett, hogy volt-e és milyen közérdekű cél indokolta a Bnytv. 50/D. § (2) bekezdése az indítványozó által kifogásolt szabályozását.

Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy „a vezetékes közművek lakosság számára történő folyamatos szolgáltatása, továbbá annak biztosítása érdekében a vezetékes rendszer biztonságos fenntartása, illetve biztonságos működtetésének előfeltételül szolgáló átláthatósága olyan nyomós közérdek, amely a Bnytv. 50/D. § (2) bekezdésében foglalt tulajdonkorlátozást (jelen esetben a szolgalmi jognak az ingatlan-nyilvántartásba történő bejegyzését) igazolja”.

A támadott rendelkezés „a tulajdonos jogi autonómiáját annak bejegyzése nélkül egyoldalúan úgy korlátozza, hogy az a kártalanítási igény érvényesítésére vonatkozó jogalap keletkezését kifejezetten megtiltja, aránytalanul tulajdonkorlátozó”.

Megjegyezte továbbá az Alkotmánybíróság, hogy fennállása alatt „több esetben foglalkozott már azzal a kérdéssel, sérti-e az ingatlan-tulajdonosnak – korábban az Alkotmányba, később pedig az Alaptörvénybe foglalt – tulajdonhoz való jogát az, ha meghatározott közüzemi létesítményekre vonatkozó szolgalmi, illetve használati jog bejegyzését az adott jogszabály kártalanítási jog nélkül teszi lehetővé. Az Alkotmánybíróság a 161/B/2006. AB határozatában (ABH 2009, 915.) nem találta az Alkotmány 13. § (1) bekezdésébe ütközőnek a Vet.⁶ 172. § (3) bekezdésének és 173. § (3) bekezdésének azon rendelkezéseit, amelyek kártalanítás kizárásával tették lehetővé a tíz éven belül idegen ingatlanon megépült és üzembe helyezett, vezetékganggal rendelkező közcélú átviteli és elosztó vezetékek, tartószerkezet, és azon elhelyezett átalakító- és kapcsoló-berendezésekre nézve a vezetékgog megállapítását, illetve utólagos bejegyzését. A tulajdonkorlátozás arányosságát vizsgálva az Alkotmánybíróság ugyanakkor utalt a Vet. 121. § (2) bekezdésének azon rendelkezésére, amely értelmében a vezetékgog gyakorlása során az ingatlan használatának akadályozásával vagy korlátozásával okozott kárt az engedélyes megtéríteni köteles, továbbá a Vet. azon felhatalmazó rendelkezésére, amely a Kormány számára előírta a kártalanítással kapcsolatos szabályok megalkotását. Jelen esetben a vizsgált szabályozás ilyen rendelkezéseket nem tartalmaz. Az Alkotmánybíróság ugyanakkor megállapította, hogy jelen ügy tényállása az előbbieken ismertetett, 161/B/2006. számú ügyben foglaltaktól – a jogszabály látszólagos szövegbeli egyezősége ellenére – az előbbieken említettekén kívül (eltérő jogszabályi környezet, melyben a kártalanítás szabályozásra került) is jelentősen eltér, attól megkülönböztethető. Míg ugyanis az előbbieken ismertetett ügyben a vitatott vezetékgog az ingatlan-nyilvántartásba való bejegyzése hiányában is a tulajdonosok

számára tudomással bírt [lévén az a föld felett jól látható, mivel az az ingatlan felszínén, illetve abból kiemelkedve (transzformátor állomás, vagy villamos vezeték) érzékelhető volt], ezért ez esetben a tulajdonosnak hatósági határozat hiányában is tudnia kellett, hogy az ingatlanon lévő, vagy felette húzódó idegen műtárgy az ingatlanán használati jogot keletkeztet. Ezzel szemben jelen ügyben az ingatlan tulajdonosa semmilyen formában, sem az ingatlan-nyilvántartásból, sem érzékeléssel nem értesülhetett a szállítóvezeték által keletkeztetett szolgalmi jogról, mivel az a föld felszíne alatt húzódik, azaz a tulajdonszerzése során semmilyen formában sem lehetett tudomása arról, hogy esetlegesen szolgalmi jog terhelné az ingatlant.”

Eltérő vélemények:

Dr. Czine Ágnes alkotmánybíró egyetértett a határozat rendelkező részében foglaltakkal, ám annak kiegészítését tartotta indokoltnak. Álláspontja szerint „az Alkotmánybíróságnak figyelemmel kellett volna lennie arra, hogy döntésének jogkövetkezményei jogalkalmazási bizonytalanságot hordoz(hat)nak magukban, és ennek egyértelmű kiküszöbölése miatt az indokolásban erre utalni kellett volna”. Párhuzamos indoklását két okcsoport köré fogalmazta meg: 1. „ha az indítványozó egyszerre támadja az alaptörvény-ellenes jogszabályi rendelkezést, és az e rendelkezésen alapuló bírói döntést, akkor az Alkotmánybíróságnak az Abtv.⁷ 26. § (1) bekezdésén és az Abtv. 27. §-án alapuló hatásköre milyen szempontok mentén válik el egymástól; 2. „mennyiben követhető az adott ügyben az Alkotmánybíróságnak az a következetes gyakorlata, hogy az ún. szakjogi dogmatikához tartozó kérdésekben nem foglal állást”.

Dr. Czine Ágnes alkotmánybíró szerint az Alkotmánybíróságnak figyelembe kellett volna vennie, hogy az indítványozónak milyen lehetősége lesz a döntést követően az igényérvényesítésre. „Az indítványozó szempontjából a fentiekben kifejtettek gyakorlati jelentősége abban áll, hogy az Alkotmánybíróság döntését követően az indítványozó milyen eljárásban kérheti az alaptörvény-ellenesnek minősített norma egyedi ügyben történt alkalmazásából eredő jogsérelmének orvoslását. Az Alkotmánybíróság hatásköreihez igazodó jogkövetkezmények megállapításának lényeges eljárási joghatása tehát, hogy a peres (nemperes) eljárás megismételt eljárás [Pp.⁸ 361. § c) pont], vagy perújítási eljárás [Pp. 361. § a) pont] keretei között folyik-e tovább.” (...) „Abban az esetben, ha az adott ügyben a polgári eljárás perújítási szakba kerül, az eljáró bíróságnak a Pp. 267. § (1) bekezdése értelmében a pert a kérelem korlátai között kell újból tárgyalni azzal, hogy a keresetváltoztatásra a Pp. 247. § (1) bekezdése az irányadó. A per tárgyát tehát az Alkotmánybíróság döntése után is alapvetően az eljáró kormányhivatal határozatának bírósági felülvizsgálata jelöli ki.”

Az alapügyben a közigazgatási per tárgya a Bnytv. 50. § (3) bekezdésének értelmezése volt. „Azzal, hogy az Alkotmánybíróság megsemmisítette a Bnytv. 50. § (3) bekezdésének érintett fordulatát, a közigazgatási per a keresetben felhozott jogszabálysértések vonatkozásában »tárgyaltanná« vált. A köz-

⁶ Vet.: a villamos energiáról szóló 2007. évi LXXXVI. törvény.

⁷ Abtv.: az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény.

⁸ Pp.: a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény.

igazgatási határozat jogszabálysértő jellegét, és ennek okán hatályon kívül helyezését ugyanis az adott esetben az a körülmény alaposíthatja meg, ha a kormányhivatalnak a hatósági eljárásban a Bnytv. 50. § (3) bekezdésében foglalt, az eljárás során hatályban volt, és – amint erre a perben a kormányhivatal hivatkozott – »kógens« rendelkezése figyelmen kívül hagyásával kellett volna eljárnia.

Az Alkotmánybíróság döntése folytán az vált egyértelművé, hogy az indítványozó jogosult kártalanítás jogcímén a bányaszolgalmi jog megállapítása miatti kárának megtérítését kérni, jöllehet az Alkotmánybíróság azt nem tette egyértelművé, hogy az indítványozót ért jogsérelmet a perújítási eljárás keretében miként látja orvosolhatónak.

Ezen kívül Dr. Czine Ágnes alkotmánybíró szerint az Alkotmánybíróságnak vizsgálnia kellett volna a jogsérelem orvosolhatóságnak egyes „szakjogi” kérdésektől függő szempontjait is.

„Az Alkotmánybíróságnak az adott ügyben vizsgálni kellett volna, hogy az eljárás bíróságok szerint az a tény, hogy az indítványozó nem jogosult kártalanítás jogcímén kárának megtérítésére, nem zárja ki, hogy azt kártérítési igényként érvényesítse.” Ha ugyanis „az indítványozó valóban kérheti polgári perben a szolgalmi jog megállapításával összefüggésben előállt kárának a megtérítését kártérítés jogcímén, akkor nem állapítható meg a Bnytv. 50/D. § (3) bekezdésével összefüggésben aránytalan tulajdonkorlátozás.” Az ügyben jelentőséggel bír továbbá a szolgalmi jog megállapítása és alapítása közötti különbségtétel is: „[á]lláspontom szerint az Alkotmánybíróság annak megállapításával, hogy a Bnytv. 50/D. § (2) bekezdése szerinti szolgalmi jog megállapítása »jogkövetkezményét tekintve szolgalmi jog alapítás«, valójában eltért a Kúria hivatkozott jogi álláspontjától. Ugyanakkora Bnytv. rendszerén belül megteremtette a szolgalmi jog megállapítása miatti kártalanítás jogalapját. Ennek támogatása mellett ugyanakkor úgy gondolom, hogy az érintettek kártalanítás iránti igényérvényesítését a leghatékonyabban az szolgálja, ha ennek szabályait a jogalkotó alakítaná ki.

Dr. Stumpf István alkotmánybíró egyetértett a határozat rendelkező részével, ám álláspontja szerint az Alkotmánybíróságnak a tulajdonhoz való jogot érintő alkotmánybírói vizsgálat során körültekintőbben kellett volna eljárnia.

„A határozat Indokolásának VI.1. pontja (Indokolás [39]–[42]) áttekintette az Alkotmánybíróság gyakorlatát azokban az esetekben, amelyekben a tulajdonhoz való jog sérelme közüzemi létesítményekre vonatkozó szolgalmi jog bejegyzése folytán, kártalanítás nélkül következett be. Ezek közül kiemelt érdemmel a 161/B/2006. AB határozat [a továbbiakban: ABh.], amelyben az Alkotmánybíróság többek között a Bnytv. jelen ügyben vizsgált szabályával szövegszerűen megegyező rendelkezést, a villamos energiáról szóló 2007. évi LXXXVI. törvény [a továbbiakban: Vet.] 172. § (3) bekezdését, valamint 173. § (3) bekezdését vizsgálta (ABH 2009, 1915.).

A határozat indokolása szerint az ABh.-ban foglaltak azért nem tekintendők irányadónak, mert eltér a két ügy tényállása. Az ABh.-ban vizsgált esetben ugyanis „a vitatott vezetékjog az ingatlan-nyilvántartásba való bejegyzése hiányában is a tulajdonosok számára tudomással bírt [lévén az a föld felett jól látható, mivel az az ingatlan felszínén, illetve abból kiemelkedve (transzformátor állomás, vagy villamos vezeték) érzékelhető volt], ezért ez

esetben a tulajdonosnak hatósági határozat hiányában is tudnia kellett, hogy az ingatlanon lévő, vagy felette húzódó idegen műtárgy az ingatlanán használati jogot keletkeztet. Ezzel szemben jelen ügyben az ingatlan tulajdonosa semmilyen formában, sem az ingatlan-nyilvántartásból, sem érzékeléssel nem értesülhetett a szállítóvezeték által keletkeztetett szolgalmi jogról, mivel az a föld felszíne alatt húzódik, azaz a tulajdonszerzése során semmilyen formában sem lehetett tudomása arról, hogy esetlegesen szolgalmi jog terhelné az ingatlant.” (Indokolás [41])

A Bnytv. 50/A. § (2) bekezdésének h) pontjában kapott felhatalmazás alapján a szénhidrogén szállítóvezetékek biztonsági követelményeiről és a Szénhidrogén Szállítóvezetékek Biztonsági Szabályzata közzétételéről megalkotott 79/2005. (X. 11.) GKM rendelet (a továbbiakban: GKM rendelet) II. Fejezete szól a „Tervezés” cím alatti 1.2. alpontban a szállítóvezeték nyomvonalának megjelöléséről a következőképpen: „[m]inden föld alatt elhelyezett szállítóvezeték nyomvonalát (keresztezesek, töréspontok helyét is) a talajszintből kiemelkedő jelzőoszloppal, táblával meg kell jelölni. A jelölés alapján a vezeték nyomvonala egyértelműen azonosítható legyen. [...] Belterületen vagy olyan külterületen, ahol a körülmények, a veszélyeztetettség ezt indokolják, a földfelszín alatt fektetett szállítóvezeteket a cső felett, a felső alkotótól 50 cm-re, jelzőszalaggal meg kell jelölni”. E GKM rendelet megalkotását, hatályba lépését megelőzően a gázenergiáról szóló 1969. évi VII. törvény végrehajtásáról szóló 1/1977. (IV. 6.) NIM rendelet [a továbbiakban: NIM rendelet] – amely alapján a jelen ügyben hivatkozott, 1983-ban létesített, szállítóvezeték építését engedélyezték – 27–30. §-ai állapították meg a szállító vezeték nyomvonala jelölésének részletes szabályait. A NIM rendelet 27. § (1) bekezdése szerint „[a] föld alatt elhelyezett szállító vezeték nyomvonalát a talajszintből kiemelkedő táblával kell megjelölni olyan módon, hogy a tábla az áramlás irányát mutassa”; a 27. § (4) bekezdése pedig úgy rendelkezett, hogy „az egymás mellett létesített több szállító vezeték esetén minden vezeték nyomvonalát külön kell jelölni; a jelzőoszlopoknak egymás mellett kell lenni”. Nem csak a jelek elhelyezése, hanem ellenőrzése, megromlás esetén javítása, eltűnés esetén pótlása is kötelező volt a NIM rendelet 27. § (7) bekezdése alapján. Az ellenőrzési jog a Bányahatóság hatásköre volt. A szállító vezeték üzemeltetőjének a NIM rendelet 29. § (1) bekezdésében meghatározott kötelezettsége volt a vezeték nyomvonalának nyilvántartása.

Az ismertetettek alapján az ABh.-ban foglaltak figyelmen kívül hagyása indokaként nem tartom elfogadhatónak a vezeték elhelyezkedésére történő hivatkozást, és azt, hogy emiatt a gázvezetékek nyomvonaláról érzékeléssel nem lehet tudomást szerezni. A földfelszín alatt elhelyezett létesítmények felszín feletti jelzésének kötelezettségét részletesen meghatározó jogszabályok gondoskodtak és a hatályos szabályok jelenleg is gondoskodnak azok megismerhetőségéről. Ha a jogszabályokkal ellentétesen az ott részletesen, követelményként meghatározott jelölés mégis elmaradt, vagy károsodott, akkor az indítványozónak polgári peres úton kell érvényt szereznie az ebből fakadó kárigényének. E következtetést fogalmazta meg az ABh. is: »[h]a az ingatlan tulajdonjogának átruházására, vagy más jog alapítására, illetve az ingatlan megterhelésére úgy kerülne sor, hogy az ingatlan tulajdonosa a másik felet nem tájékoztatja a vezetékjog alapításának tényéről, ezért az előző tulajdonos és a szerző közötti

jogviszony keretei között felelősséggel tartozik«. Mindez nem csupán az előbb vázolt szakjogszabályokból következik, hanem a polgári törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) közérdekű használatra és az ingatlan-nyilvántartás alapelveire vonatkozó szabályokból. A Ptk. 5:170. §-a deklarálja a közhitelesség elvét [korábban az ingatlan-nyilvántartásról szóló 1997. évi CXLI. törvény 5. § (1) bekezdése tartalmazta], amelyet az ABh.-ban is idézett 8/1998. (III. 20.) AB határozat így értelmezett: »[s]zűkebb értelemben pedig az ingatlan-nyilvántartás közhitelességének szempontja abban fejeződik ki, hogy az ingatlan-nyilvántartást a jóhiszemű és ellenérték fejében jogot szerző személy javára – az ellenkező bizonyításág – valónak kell elfogadni«. (ABH 1998, 102, 104.) Mindezek mellett az ABh.-ban hangsúlyozta az Alkotmánybíróság, hogy »az ingatlan tulajdonosa szükségképpen értesül a vezetékjog alapítására irányuló eljárásról, valamint annak eredményéről, s felelősséggel tartozik a vele jogviszonyban álló személyek megfelelő tájékoztatásáról.« (ABH 2009, 1915, 1922.)

A szállítóvezeték elhelyezéséről, lefektetéséről a jelen ügyben érintett ingatlan előző tulajdonosa tudhatott, ám tájékoztatási kötelezettségének az indítvány szerint nem tett eleget.

Az indítványozó által jóhiszeműen (nem tudva a gázvezeték létezéséről) megszerzett ingatlanon beruházásokat hajtott végre: »erdőt telepített, továbbá harminc férőhelyes lótenyésztő gazdaság számára építtetett infrastruktúrát, oktatási és turisztikai központot hozott létre«, hatósági engedélyek birtokában (Indokolás [2] pontja). Mind a jelenleg hatályos az építésügyi és építésfelügyeleti hatósági eljárásokról és ellenőrzésekről, valamint az építésügyi hatósági szolgáltatásról szóló 312/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet 8. melléklet I. 1.1.10. pontja, mind a korábban hatályban levő, az egyes építményekkel, építési munkákkal és építési tevékenységekkel kapcsolatos építésügyi hatósági engedélyezési eljárásokról szóló 46/1997. (XII. 29.) KTM rendelet 2. melléklete, valamint az építési és a használatbavételi engedélyezési eljárásról szóló 12/1986. (XII. 30.) ÉVM rendelet 12. § (1) bekezdés e) pontja, továbbá 2. számú melléklet 10. pont a) alpontja, és az építési engedélyezési eljárásról szóló 2/1977. (I. 18.) ÉVM rendelet 2. számú melléklet f) pontja alapján »[a] kérelemhez – ha az építési

engedélyezési eljárásról szóló rendelet más mellékletek csatolását nem írja elő – a következő mellékleteket kell csatolni: a tervezői egyeztetés során beszerzett közműnyilatkozatokat és szakhatósági hozzájárulásokat, illetőleg az ezeket tartalmazó jegyzőkönyvet egy-egy példányban.« Az építési szabályok alapján tehát az indítványozó nem kaphatott volna egyik épületére és az erdő telepítésére sem engedélyt a hatóságoktól, mert az engedély iránti kérelem (építészeti műszaki dokumentáció műszaki leírások része) kötelező melléklete (a fenti felsorolás alapján a mindenkori szabályok szerint) a közművekkel való egyeztetés alapján elkészített jegyzőkönyv. Ha igaz, amit az indítványozó állít, mind a telek tulajdonjogát, mind pedig a hatósági engedélyhez kötött építéshez való jogot jóhiszeműen szerezte. Így a hatósági döntésen alapuló anyagi jogát sértené az elrendelt bontási kötelezés, tehát jóhiszeműen szerzett és gyakorolt jogát sértené mindez [a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény 4. § (1) bekezdése], a tulajdonjogon túl is. Az ABh. a kártalanítás jogszabályban biztosított lehetőségeit is részletesen vizsgálta. Utalt egyrészt a 785/B/1997. AB határozatában foglaltakra, amelyben a bírói úton történő igényérvényesítés lehetőségét kellő garanciaként értékelte az Alkotmánybíróság. Jelen ügyben azonban – az ABh.-hoz hasonlóan – az igényérvényesítés jogalapját (a kártalanítást) maga a jogszabály (a Bnyt. támadott rendelkezése) zárta ki. A Vet. vizsgált rendelkezései alapján az ABh.-ban az Alkotmánybíróság arra a következtetésre jutott, hogy »kifejezetten maga a Vet. rendelkezik a kártalanítás kötelezettségéről, jogalkotási felhatalmazással: a 170. § (1) bekezdés 30. pontja értelmében felhatalmazást kap a Kormány, hogy – többek között – a kártalanítással kapcsolatos részletes szabályokat rendeletben állapítsa meg, ennek a felhatalmazásnak a Kormány – az indítványozó által is támadott – R. egyes rendelkezéseivel eleget tett«. (ABH 2009, 1915, 1926.) Így az Alkotmánybíróságnak jelen ügyben is vizsgálnia kellett volna, hogy a Bnyt. 50/A. § (1) bekezdésében meghatározott felhatalmazó rendelkezések alapján [6. és 9. pontok] a kormány megalkotta-e, és ha igen, milyen tartalommal a biztonsági övezetre és a védőpíllérre, valamint a felszíni ingatlantulajdon korlátozására vonatkozó részletszabályokat?.